

VMR Actualiteitendag

29 maart 2012

Beatrixgebouw, Jaarbeurs Utrecht

Programma

Kennisnetwerk voor milieu- en natuurbeschermingsrecht

VMR
vereniging
voor
milieurecht

Voorwoord

De **Vereniging voor Milieurecht** organiseert dit jaar voor de tweede maal een **VMR Actualiteitendag**. Dertien deskundige juristen brengen u op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in de wetgeving, jurisprudentie en uitvoeringspraktijk van het omgevingsrecht. De sprekers zijn afkomstig uit de wetenschap en uit de rechtspraktijk.

Naast de brede thema's, zoals de actuele ontwikkelingen in het bestuursprocesrecht, de handhaving van het milieurecht, en actuele ontwikkelingen in het ruimtelijke ordeningsrecht en het natuurbeschermingsrecht, komen ook de thema's water, bodemenergie, lucht en duurzame energie aan de orde. Bijzondere aandacht gaat uit naar de eerste ervaringen met de toepassing van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Crisis- en herstelwet. Dit jaar staat ook de uitvoering van het Activiteitenbesluit op het programma. In 2011 is nog maar kort ervaring opgedaan met de grote wijzigingen in het omgevingsrecht die in 2010 in werking zijn getreden, maar zijn alweer grote wijzigingen aangekondigd. Een voorstel voor het permanent maken van de Crisis- en herstelwet is in januari 2012 aan de Tweede Kamer aangeboden. Naar verwachting zullen dit jaar de concept-teksten voor een Omgevingswet beschikbaar komen. De dag wordt daarom afgesloten met een vooruitblik op die Omgevingswet.

Het bestuur van de **Vereniging voor Milieurecht** hoopt ook dit jaar met de **VMR Actualiteitendag** bij te dragen aan de kennis en ontwikkeling van de milieujuristen en daarmee van het milieurecht.

Rosa Uylenburg

Voorzitter van de **Vereniging voor Milieurecht**

Programma

9.00 **Ontvangst en registratie**

9.30 - 9.35 **Opening**

Prof. mr. R. (Rosa) Uylenburg

9.35 - 9.55 **Wabo, uitvoering en jurisprudentie; de eerste berichten**

Prof. mr. A.G.A. (Tonny) Nijmeijer

9.55 - 10.15 **Beste beschikbare technieken**

Mr. C.L. (Cathine) Knijff

10.15 - 10.35 **Jurisprudentie en actualiteiten handhaving**

Prof. mr. A.B. (Aletta) Blomberg

10.35 - 11.00 **PAUZE**

11.00 - 11.20 **Actuele ontwikkelingen in het waterrecht**

Prof. mr. H.F.M.W. (Marleen) van Rijswijk

11.20 - 11.40 **Jurisprudentie inzake de Crisis- en herstelwet en het omgevingsrecht**

Mr. A.A.J. (Toon) de Gier

11.40 - 12.00 **Actualiteiten bestuurs(proces)recht**

Mr. dr. K.J. (Kars) de Graaf

12.00 - 13.30 **LUNCH**

13.30 - 13.50 **Actualiteiten bestemmingsplan**

Mr. T.E.P.A. (Tycho) Lam

13.50 - 14.10 **Actualiteiten milieu-effectrapportage**

Mr. dr. M.A.A. (Marcel) Soppe

14.10 - 14.30 **Stand van zaken binnen het energierecht – splitsing en verduurzaming**

Prof. mr. dr. M.M. (Martha) Roggenkamp

14.30 - 14.40 **Kleine pauze**

14.40 - 15.00 **Van bodemenergie tot CO₂-opslag. Enkele recente ontwikkelingen.**

Mr. dr. E.H.P. (Edward) Brans

15.00 - 15.20 **Ups and downs in het natuurbeschermingsrecht**

Prof. dr. Ch.W. (Chris) Backes

15.20 - 15.40 **PAUZE**

15.40 - 16.00 **De uitvoering van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit**

Mr. G.C.W. (Godert) van der Feltz

16.00 - 16.20 **Op weg naar de Omgevingswet**

Mr. J.A.E. (Arjan) Nijenhuis

16.20 - 16.30 **Afsluiting**

Prof. mr. R. (Rosa) Uylenburg

16.30 - 17.30 **Borrel**

9.35 - 9.55

Wabo, uitvoering en jurisprudentie; de eerste berichten

Prof. mr. A.G.A. (Tonny) Nijmeijer
Hoogleraar bestuursrecht i.h.b. omgevingsrecht,
Radboud Universiteit Nijmegen

Onderwerp

Voelt u zich al onlosmakelijk verbonden met de Wabo? Vanwege het overgangsrecht in de Invoeringswet Wabo is de jurisprudentie van de Afdeling nog schaars. Een aantal uitspraken is voor de praktijk essentieel, zoals de uitspraken over de toepassing van het belanghebbendebegrip bij complexe omgevingsvergunningen en over de reikwijdte van de onderdelenfuik in relatie tot complexe omgevingsvergunningen (art. 6:13 Awb). De door de Afdeling ingezette lijn, leidde tot een breuk met de rechtspraak over besluitonderdelen en milieucompartimenten.

In eerste aanleg zijn al aanzienlijk meer uitspraken over de Wabo gedaan, onder meer over de reikwijdte van het begrip 'onlosmakelijke samenhang' (art. 2.7 lid 1 Wabo). Tonny Nijmeijer bespreekt deze jurisprudentie in onderlinge samenhang, evenals de gevolgen voor de praktijk. Daarnaast stipt hij ook het wetsvoorstel voor het permanent maken van de Crisis- en herstelwet (wetsvoorstel 33 135) aan, omdat het wetsvoorstel een voor de praktijk belangrijke wijziging van art. 2.7 Wabo in petto heeft.

Literatuur

R.J.J. Aerts, D.S.P. Roelands-Fransen, 'Een jaar Wabo', *Gst.* 2011, 7362, nr. 118.

A.G.A. Nijmeijer, 'Reactie op Alders: De besluit(onderdelen)eloosheid van de wetgever', *BR* 2011, p. 752 e.v.

Jurisprudentie

ABRvS 9 maart 2011, nr. 201006983/1/M2 (onderdelenfuik en Wabo)

ABRvS 13 april 2011, nr. 200908792/1/M1 (belanghebbendebegrip en Wabo)

ABRvS 26 oktober 2011, nr. 201103159/1/H1 (onlosmakelijke samenhang)

* De werkgroep jurisprudentie van de VMR heeft op de website van Tekst & Toelichting (vmr.teksttoelichting.nl) meer jurisprudentie over de Wabo verwerkt.

9.55 - 10.15

Beste beschikbare technieken: recente en toekomstige ontwikkelingen

Mr. C.L. (Cathine) Knijff
Advocaat Wieringa Advocaten

Onderwerp

In deze presentatie staat het begrip 'beste beschikbare technieken' centraal. De nadruk zal liggen op de ontwikkelingen in de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak in 2011 en 2012 (m.u.v. de jurisprudentie m.b.t. veehouderijen) en de belangrijkste wijzigingen die de richtlijn Industriële emissies (IED, richtlijn 2010/75/EU) brengt.

De meest belangrijke uitspraken in 2011 zien op 'de kolencentrales': de beantwoording van de prejudiciële vragen door het Hof van Justitie op 26 mei 2011 en de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak op 30 november 2011.

De IED is op 6 januari 2011 in werking getreden en voorziet onder meer in een zwaardere rol voor de referentiedocumenten (BREFs).

Literatuur

A. van Rossem, 'RIE vervangt IPPC; Is de toepassing van BBT nu wel gewaarborgd?', *NTER* 2011, nr. 7.
C.L. Knijff, "Evolutie in het begrip 'beste beschikbare technieken'", in: I. Larmuseau en P. Bernaert (red), *De Vlaamse omgevingsvergunning*, Vanden Broele, 2011.

Publicatie ACELS/Centrum voor Milieurecht, *Het begrip beste beschikbare technieken in het licht van recente en toekomstige ontwikkelingen*. Verslag van studiedag 15 december 2011 (nog te verschijnen).

Jurisprudentie

HvJ EG 26 mei 2011, C-165/09, C-166/09 en C-167/09

ABRvS 16 maart 2011, 201001292/1/M1, LJN: BP7775, AB 2011,167

ABRvS 18 mei 2011, 201003020/1/M1, LJN: BQ4924

ABRvS 5 oktober 2011, 201006031/1/M1, LJN: BT6639, JOM 2012/91

ABRvS 30 november 2011, 200800181/1/M1-A, LJN: BU6363

ABRvS 30 november 2011, 200803143/1/M1-A, LJN: BU6364

ABRvS 30 november 2011, 200708144/1/M1-A, LJN: BU6360

10.15 - 10.35

Jurisprudentie en activiteiten handhaving

Prof. mr. A.B. (Aletta) Blomberg

Advocaat ngnb advocaten,
Hoogleraar rechtshandhaving,
Erasmus Universiteit Rotterdam

Onderwerp

In deze inleiding staat actuele jurisprudentie op het gebied van de handhaving van het omgevingsrecht centraal. In het bijzonder wordt ingegaan op de betekenis van de 'beginselplicht'-jurisprudentie na de precisering van de standaardoverweging in ABRvS 5 oktober 2011 en het belang van handhavingsbeleid voor de praktijk van de handhaving.

Literatuur

F.C.M.A. Michiels, 'Ontwikkelingen in het handhavingsrecht', in: R. Uylenburg en M.J.C. Visser (red.), *Het omgevingsrecht gehandhaafd. Nieuwe regelingen, anders georganiseerd, beter uitgevoerd?*, Groningen: Europa Law Publishing 2011, p. 1-18.

Jurisprudentie

ABRvS 16 maart 2011, nr. 201005763/2/M2 (volledige heroverweging art. 7:11 Awb vergt handhavingsbesluit als eerdere weigering wordt herroepen);
ABRvS 13 april 2011, LJN BQ1029 (in bezwaar ander voorschrift aan handhavingsbesluit ten grondslag);
No 11 mei 2011, AB 2011/270 m.nt. P.J. Stolk (verbod van vooringenomenheid; Handhavingswijzer);
ABRvS 1 juni 2011, LJN BQ6826 (overgangsrecht Awb-IV; lopend handhavingsproces);
ABRvS 10 augustus 2011, nr. 201012817/1/M1, LJN BR4631 (handhaving zorgplicht art. 2.1 Activiteitenbesluit);
ABRvS 5 oktober 2011, LJN BT6683, AB 2011/307 m.nt. F.R. Vermeer (precisering standaardoverweging);
ABRvS 2 november 2011, LJN BU3110 (in bezwaar nieuwe aangeschrevene).

11.00 – 11.20

Actuele ontwikkelingen in het waterrecht

Prof. mr. H.F.M.W. (Marleen) van Rijswick

Hoogleraar Europees- en nationaal waterrecht,
Universiteit Utrecht

Onderwerp

De programmatische aanpak in het waterbeheer, recente jurisprudentie en ervaringen vanuit de praktijk.

Literatuur

W.M. Janse en H.F.M.W. van Rijswick, 'De programmatische aanpak in het waterbeheer: een les voor de Omgevingswet?', *M en R* 2012, 2012/4.
A.M. Keessen, J. van Kempen, H. van Rijswick, J. Robbe and C. Backes, 'European River Basin Districts: Are They Swimming in the Same Implementation Pool?', *Journal of Environmental Law* (22) 2010 (2), p. 197-222.
C. Backes, A.M. Keessen en H.F.M.W. van Rijswick, *Europese kwaliteitseisen, De betekenis van kwaliteitseisen, instandhoudingsdoelstellingen en emissieplafonds voor de bescherming van milieu, water en natuur, Eindrapport*, www.centrumvooromgevingsrecht.nl, 2011.
W.M. Janse, *De verdeling van schaarse waterrechten, Een nader onderzoek naar de verdeling van schaarse waterrechten op grond van de waterplannen en het systeem van vergunningverlening*, Kennispunt Universiteit Utrecht.

Jurisprudentie

HvJ EG 30 november 2006, zaak C-32/05, *M en R* 2007, nr. 25 m. nt. HvR.
ABRvS 13 april 2011, *M en R* 2011/165, m.nt. HvR
Rechtbank Maastricht 13 juli 2011,
LJN: BR 1582, *M en R* 2011/170, m.nt. HvR
ABRvS 8 februari 2012, Nr. 201109027/1/A4, LJN: BV3249

11.20 - 11.40

Jurisprudentie inzake de Crisis- en herstelwet en het omgevingsrecht

Mr. A.A.J. (Toon) de Gier

Hoofddocent staats- en bestuursrecht,
Centrum voor Omgevingsrecht
en –beleid Universiteit Utrecht,
Rechter-plv Rechtbank Arnhem

Onderwerp

In het afgelopen jaar heeft de jurisprudentie van de ABRvS over de (gevolgen) van de Crisis- en herstelwet in het omgevingsrecht nader vorm gekregen. Toon de Gier bespreekt de navolgende drie onderwerpen:

1. het toepassingsbereik van de Chw
2. het relativiteitsvereiste
3. de beperking van het beroepsrecht van lagere overheden.

Literatuur

B. Schueler, 'Het gaat U om iets anders. Het relativiteitsvereiste toegepast', in: A.A.J. de Gier e.a. (redactie), *Goed verdedigbaar* (Van Buuren-bundel), Kluwer 2011, p. 159-174.

H.J. de Vries, 'Beperking van het beroepsrecht van de decentrale overheden in de Crisis- en herstelwet: niet doen!', *TBR* 2010/9.

F. Otten, 'De relatie tussen het gebiedsontwikkelingsplan op basis van de Crisis- en herstelwet en milieunormen', in: *Goed verdedigbaar* (etc.) p. 441-454.

Preadviezen voor de Vereniging voor Bouwrecht, Hoofdstuk 2 Crisis- en herstelwet, de experimenteerfase voorbij?, M.C. Brans, 'Het gebiedsontwikkelingsplan; de nieuwe rekbaarheid in het milieurecht' en F. Spijker, 'Het projectuitvoeringsbesluit – van 'quick' naar 'wins'', publicatie VBR nr. 39, p. 3-142.

Jurisprudentie

Relativiteit:

ABRvS 19 jan. 2011 (Brummen), *AB* 2011/47

ABRvS 2 mrt. 2011 (Maasdiel), *AB* 2011/77

ABRvS 18 jan. 2012 (Hulst), nog te verschijnen in *AB* 2012

Beperking beroepsrecht lagere overheden:

ABRvS 19 juli 2011 (Kerkrade), *AB* 2011/281

11.40 - 12.00

Actualiteiten bestuurs(proces)recht

Mr. dr. K.J. (Kars) de Graaf

Universitair hoofddocent bestuursrecht/
omgevingsrecht, Rijksuniversiteit Groningen

Onderwerp

- vergunning van rechtswege: milieuneutrale wijziging Wabo
- finale geschilbeslechting: de tussenuitspraak en de Brummen-lijn
- rechtseenheid Awb: informele afstemming tussen bestuursrechters

Literatuur

R. Ortlep & R.J.G.M. Widdershoven, 'Reëel besluit na een fictief besluit: nietig of vernietigbaar?', in: T. de Gier e.a. (red.), *Goed verdedigbaar* (Van Buuren-bundel), Deventer: Kluwer 2011, p. 109-116

K.J. de Graaf & H.A. Komduur, 'Lsp in het omgevingsrecht en de Awb', *TO* 2011, afl. 1, p. 13-21.

K.J. de Graaf & A.T. Marseille, 'Bestuurs(proces)recht', *AA KwartaalSignaal* (2011) 120, p. 6756-6761.

T. Barkuysen & M. Claessens, 'Naar een "slagvaardiger" bestuursrecht met de Wet aanpassing bestuursprocesrecht?', *AA* 2012, p. 83-93.

Jurisprudentie

Vz. ABRvS 7 november 2011, *JM* 2012/8 m.nt. Bokelaar, *M en R* 2012/37, n.nt. K.J. de Graaf & N.G. Hoogstra

ABRvS 24 november 2010, *M en R* 2011/1, nr. 26 m.nt. Arentz

ABRvS 21 december 2011, LJN: BU8912

CRvB 9 december 2011, *AB* 2012/45 m.nt. Tollenaar

13.30 - 13.50

Actualiteiten bestemmingsplan

Mr. T.E.P.A. (Tycho) Lam

Senior docent, Radboud Universiteit Nijmegen,
Advocaat Hekkelman Advocaten & Notarissen

Onderwerp

Aangezien de crisis aanhoudt, moet de bestuursrechter bestemmingsplannen steeds vaker toetsen op economische uitvoerbaarheid. Met wisselend succes wordt door appellanten een beroep gedaan op de teruglopende behoefte aan woningen en kantoren. Mr. T.E.P.A. Lam zal aan de hand van actuele uitspraken de rode draad in deze jurisprudentie bespreken. Ook zal hij ingaan op het nieuwe toetsingskader van de Afdeling ten aanzien van ongeoorloofde staatssteun.

Literatuur

A. Kamphuis & M.F. Blomaard, 'Vastgoedcrisis bereikt bestuursrechtspraak', *Gst.* 2010/94.

Jurisprudentie

Vz. ABRvS 21 januari 2010 (Abcoude I), nr. 200910038/2/H1, LJN: BL0702.

Vz. ABRvS 1 april 2010 (Abcoude II), nr. 200910190/2/R2, LJN: BM0188.

ABRvS 21 juli 2010 (IJburg II), nr. 200905219/1/R3, LJN: BN1937, *JB* 2010/200.

ABRvS 21 juli 2010 (De Marne), nr. 200908097/1/R1, LJN: BN1873.

ABRvS 6 oktober 2010 (Montferland), nr. 201004971/1/R2, LJN: BN9524, *BR* 2010/187,

m.nt. M.Fokkema & E.J. van Baardewijk.

ABRvS 2 maart 2011 (Kerkdriel), nr. 201006859/1/R2, LJN: BP6388, *AB* 2011/77, m.nt. A.A.J. de Gier.

ABRvS 13 april 2011 (Haaren), nr. 200905023/1/R3, LJN: BQ1077, *AB* 2012/12, m.nt. T.E.P.A. Lam.

ABRvS 22 juni 2011 (Winschoten), nr. 200907907/1/R1, LJN: BQ8852, *StAB* 4/2011, m.nt. Tycho Lam.

ABRvS 11 januari 2012 (Bedrijvenpark A1), nr. 20100661/1/R3, LJN: BV0602.

13.50 - 14.10

Actualiteiten milieu-effectrapportage

Mr. dr. M.A.A. (Marcel) Soppe

Advocaat (vanaf 1 april 2012 werkzaam bij
Soppe Gundelach Witbreuk advocaten te Almelo)

Onderwerp

Voltooiing herijkingoperatie m.e.r.-regelgeving (modernisering m.e.r.) met Besluit van 21 februari 2011 dat in werking is getreden op 1 april 2011 (o.a. drempelwaarden indicatief geworden).

Modernisering m.e.r. geen (voorlopig) eindstation: (I) concrete wetsvoorstellen (32 828 en 32 844); (II) reeds in werking getreden wijziging artikel 1.11 Chw; (III) in voorbereiding zijnde wetsvoorstel Omgevingswet (integratie m.e.r.-procedure in algemene regeling voor zorgvuldig voorbereiding besluitvorming).

Ontwikkelingen Europees niveau: wijziging m.e.r.-richtlijn (nr. 2011/92/U=codificatie) + voorbereiding materiële wijziging m.e.r.-richtlijn; Alterra, *Europees beleid voor milieueffectrapportage; Herziening van de EU-richtlijn project-mer* (Rapport 2274)

Resultaten Evaluatieonderzoek 'Naar een toekomstbestendige m.e.r. (2011), Universiteiten Utrecht en Groningen. Ontwikkelingen in de jurisprudentie.

Jurisprudentie

ABRvS 15 februari 2012, nr. 201102546/1/T1/R4 (bestemmingsplan);

ABRvS 8 februari 2012, nr. 201100875/1/R2 (rijksinpassingsplan) en

nr. 201010565/1/T1/A4 (revisievergunning);

ABRvS 25 januari 2012, nr. 201100384/1/R4 (provinciaal inpassingsplan);

Vz. ABRvS 13 december 2011, nr. 201109585/1/R3 en nr. 201109585/2/R3 (bestemmingsplan)

ABRvS 7 december 2011, nr. 201009385/1/R3 (provinciaal) en nrs. 201011757/1/R1 en 201012728/1/R1 (inpassingsplan);

HvJ EU 20 oktober 2011, zaaknr. C-474/10;

ABRvS 23 november 2011, nr. 201002963/1/R2 (bestemmingsplan);

Vz. ABRvS 27 oktober 2011, nr. 201107379/2/H4 (revisievergunning);

HvJ EU 22 september 2011, zaaknr. C-295/10;

ABRvS 21 september 2011, nr. 201004411/1/M2 (revisievergunning);

ABRvS 7 september 2011, nr. 200907076/1/R3 (bestemmingsplan);

ABRvS 17 augustus 2011, nr. 200909832/1/T1/R1 (bestemmingsplan);

ABRvS 6 juli 2011, nr. 201009980/1/M2 (Tracébesluit);

Vz. ABRvS 13 mei 2011, nr. 201101507/2/R2 (bestemmingsplan);

HvJ EU 24 maart 2011, zaaknr. C-435/09

14.10 - 14.30

Stand van zaken binnen het energierecht – splitsing en verduurzaming

Prof. mr. dr. M.M. (Martha) Roggenkamp
Hoogleraar energierecht RUG en directeur
Groningen Centre of Energy Law (GCEL)

Onderwerp

De energiesector wordt geconfronteerd met ingrijpende wijzigingen. Dit betreft enerzijds de liberalisatie van de markt en anderzijds de noodzaak om de energievoorziening veilig te stellen en de CO₂-uitstoot te beperken. Deze ontwikkelingen beïnvloeden elkaar. De veiligstelling van de energievoorziening en de CO₂-emissiereductie kunnen – deels – worden bereikt door het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, maar wordt dit laatste wel gefaciliteerd door het proces van marktliberalisatie? Marktliberalisatie betekent dat producenten, leveranciers en verbruikers een keuzevrijheid krijgen en dat de energienetten als onafhankelijke entiteiten worden geëxploiteerd opdat het net op non-discriminatoire wijze gebruikt kan worden. Twee vraagstukken zullen nader worden belicht.

(1) Hoe wordt het onafhankelijk netbeheer vormgegeven?

Zie hiervoor o.m. arrest Hoge Raad van 24 februari 2012

(2) Wat betekent het onafhankelijk netbeheer voor grootschalige inzet hernieuwbare energie?

Literatuur

M. M. Roggenkamp i.s.m. I. Kleinekorte, 'Energierecht in Nederland', in: P.H.H. Leijendeckers & J.L.A. Jansen (Eds.), *Energiezakboek 2008*, pp. 30-75, Reed Business.

M.M. Roggenkamp, 'Splitsing van energiebedrijven en de gevolgen voor gemeenten en provincies', in: *Gst 2006*, 7255, p. 383- p. 394.

Mr. J.J.M. Kranenburg, mr. E.G.M. de Boer en mr. R. Vermeeren, 'Implementatie van het Derde Energiepakket: steeds meer Europa in het Nederlandse energierecht', *Tijdschrift voor Energierecht* 2011, nr. 4, p. 176 – p. 196.

Jurisprudentie

Hoge Raad 24 februari 2012, LJN: BQ9214,10/03851/03852/03853

14.40 - 15.00

Van bodemenergie tot CO₂-opslag. Enkele recente ontwikkelingen

Mr. dr. E.H.P. (Edward) Brans
Advocaat Pels Rijcken & Droogleeveer Fortuijn

Onderwerp

Het vorige kabinet heeft zich in het Werkprogramma 'Schoon en Zuinig: Nieuwe energie voor het klimaat' een aantal belangrijke doelstellingen gesteld om te komen tot een vermindering van de uitstoot van CO₂. In dat verband heeft de wetgever initiatieven genomen om te komen tot een grootschalig gebruik van bodemenergie en is de EU Richtlijn Carbon Capture Storage (CCS-richtlijn) voortvarend geïmplementeerd in het Nederlands recht. Tijdens de studiedag zal in worden gegaan op het (ontwerp)Besluit bodemenergie en verder op de wijze waarop Nederland de CCS-richtlijn heeft geïmplementeerd.

Literatuur

W. Braams, E. Brans, 'Aansprakelijkheid voor schade door opslag van CO₂ in het perspectief van de Richtlijn Carbon Capture Storage (CCS)', in: W. Braams, A. van Rijn en M. Scheltema (red), *Klimaat en Recht*, Kluwer – 2010, p. 21 t/m p. 34.

H.A.H. Stam en A.R. Klijn, 'Het (toekomstig) recht ten aanzien van bodemenergiesystemen', in *M en R* 2012/2, p 3-13.

15.00 - 15.20

Ups and downs in het natuurbeschermingsrecht

Prof. dr. Ch.W. (Chris) Backes

Hoogleraar staats- en bestuursrecht,
Universiteit Maastricht

Onderwerp

Zowel op het terrein van gebiedsbescherming als soortenbescherming is belangrijke, niet altijd consistente, nationale jurisprudentie verschenen. De jurisprudentie van het Hof van Justitie EU was in het afgelopen jaar niet zo belangrijk. Bijzondere aandacht gaat (uiteraard) uit naar de omgang met stikstof. Ten slotte wordt een blik vooruit geworpen op het zeer binnenkort door de TK de behandelen wetsvoorstel natuur. Wordt het voor de natuur allemaal alleen maar slechter of bevat het wetsvoorstel ook (niet uitsluitend voor het bedrijfsleven) aantrekkelijke kanten?

Literatuur

Redactie JFf, Voorstel Wet natuur: natuur ondergeschikt aan economie M.M. Kajaan, 'Gebiedsbescherming in het wetsvoorstel natuur: oude wijn in nieuwe zakken?!', *M en R* 2011, p. 645 e.v.

Jurisprudentie

1. Aanwijzingsbesluiten

ABRvS 16 maart 2011, 200902380/1

ABRvS 15 juni 2011, 201003128/1R2, alleen ro 2.14 en 2.15

2. Gebiedsbescherming stikstof

ABRvS 1 september 2011, 201207992/2 (bijv. *JFf* 2011, 123)

ABRvS 7 september 2011, 201003301/1 (bijv. *JFf* 2011, 126)

ABRvS 24 augustus 2011, 200900425/1, uitsluitend ro. 2.4.12 t/m 2.4.19 (*M en R* 2011, 192)

Vz AB RvS 23 november 2011, 201110379/1, bijv. *JFf* 2012, 6

ABRvS 7 december 2011, 201011757/1, uitsluitend ro. 2.35

3. Gebiedsbescherming overig

ABRvS 3 mei 2011, bijv. *M en R* 2011, 147, alleen ro. 2.7

ABRvS 16 maart 2011, 200909282/1/R2

4. Soortenbescherming

Rb. 's-Gravenhage 17 november 2011, nr. 83/134243/11, bijv. *JFf* 2012, 11

Rb. Leeuwarden 28 februari 2011, AWB 09/743, Bijv. *JFf* 2011, 44

5. Varia

ABRvS 31 maart 2011, *M en R* 2011, 134 m.nt. Jans

ABRvS 13 juli 2011, *M en R* 2011, 189, m.nt. De Graaf

ABRvS 15 februari 2012, 201104545/1

15.40 - 16.00

De uitvoering van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit

Mr. G.C.W. (Godert) van der Feltz

Advocaat Van der Feltz Advocaten

Onderwerp

1. De uitvoering en aanpassing van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit.
2. Het antwoord van de bestuursrechter op klachten in (hoger) beroep die erop zijn gericht, dat het bevoegd gezag geen beroep kan doen op de vermelding van het project in het NSL, maar dat project afzonderlijk aan de grenswaarden (fijn stof en stikstofoxide) luchtkwaliteit dient te toetsen.

Literatuur

Sluis, Mr dr C.N. van der, 'Luchtkwaliteit in de jurisprudentie', *TO* 2011/4 p. 109 e.v.

Wiggers-Rust, Mr L.F., 'Janecek, luchtkwaliteit en de dwingende werking van richtlijnen', *M en R* 2009, p. 403.

Bosma, Mr W.J., 'De betekenis van de programmatische aanpak van luchtkwaliteit voor de rol van de belanghebbende', *TO* 2008/4 p. 136 e.v.

Roelands-Fransen, Mr D.S.P., 'Luchtkwaliteit: Is de lucht geklaard?, De toepassing van een programmatische aanpak in het omgevingsrecht', *TBR* 2011/56, p. 298.

Jurisprudentie

ABRvS 4 januari 2012, LJN BV0106, *JM* 2012/24 m.nt. Zijlmans, *BR* (maart) m.nt. W. Bosma;

HvJ EU 25 juli 2008, Janecek, *C-237/7*,

Jurispr. Blz. I-6221, *JM* 2008/88 m.nt. Douma, *Gst*, *BR* 2008/189 m.nt. Gruppen en Bosma,

AB 2008/283 m.nt. Backes

Hof Amsterdam 16 februari 2009, *M en R* 2009/55 m.nt. Hilligers

Mr. J.A.E. (Arjan) Nijenhuis

Plv Directeur Eenvoudig Beter,
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Onderwerp

Het interdepartementale programma Eenvoudig Beter werkt aan een stelselwijziging van het omgevingsrecht, waarin de Omgevingswet centraal staat. De kern van het nieuwe stelsel, de stand van zaken en het vervoltraject komen aan de orde.

Literatuur

Brief van minister van Infrastructuur en Milieu van juni 2011.
Kamerstukken II 2010-2011, 31 953, nr. 40.
Kabinetsnotitie Stelselwijziging Omgevingsrecht, 9 maart 2011.

**Het merendeel van de door de inleiders
vermelde literatuur kunt u tot 6 april 2012
bekijken via www.milieurecht.nl**

Deelnemerslijst

Naam	Werkzaam bij
1. Dhr. mr. F.B.M. van Aanhold	Voorink advocaten
2. Mw. mr. G. Aarts	Houthoff Buruma
3. Dhr. E. van den Akker	Gemeente Barneveld
4. Dhr. mr. ing. B.F. Algera	Provincie Noord-Brabant
5. Mw. mr. M.P.C. Anssems	Rechtbank Den Bosch
6. Dhr. mr. drs. U.A.E. Arnhold	Provincie Utrecht, afd. Handhaving
7. Mw. H. Aslander	Gemeente Zaanstad, afd. Handhaving
8. Mw. mr. M.L.C. van Assen	Brabers
9. Mw. mr. A. Avdic	Provincie Utrecht, afd. Handhaving
10. Mw. mr. I.M. Averdijk-van Koppen	Gemeente Utrecht
11. Dhr. mr. J.A.N. Baas	BarentsKrans Advocaten
12. Dhr. prof. dr. CH.W. Backes LL.M	Universiteit Maastricht
13. Mw. mr. drs. A.M. Bakker	TOTAL Nederland N.V.
14. Mw. mr. J.S.M. de Barbanson	De Barbanson Consult
15. Dhr. mr. ing. K.P. Barnhoorn	KBM Advies
16. Mw. S. Beekman	Productschap Vis
17. Mw. mr. drs. E.I.P.M. van Bellen-Weijnen	Van Bellen-Weijnen, Management en Advies BV
18. Dhr. mr. N.J. Berg	Ministerie EL&I, Directie JZ
19. Mw. mr. T. van den Berk	Boskamp & Willems advocaten
20. Dhr. ir. drs. M. Bijlsma MBA, LL.B.	MB Advies
21. Mw. prof.mr. A.B. Blomberg	ngnb advocaten, Erasmus Universiteit Rotterdam
22. Mw. mr. R. van Bommel	Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam
23. Dhr. mr. S.W. Boot	Boot Haeser Walraven advocaten
24. Dhr. mr. J.G. Bos	NautaDutilh N.V.
25. Dhr. mr. G. Bosma	Bosselaar & Strengers Advocaten
26. Mw. S. Bosman	Omgevingsdienst West-Holland
27. Dhr. mr. R.J. Boswijk	Van Bavel Advocaten
28. Mw. I. Both	Partij voor de Dieren
29. Mw. mr. A.D. Bouwman	Gemeente Nederlek
30. Dhr. mr. dr. E.H.P. Brans	Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V.
31. Mw. mr. M.C. Brans	Houthoff Buruma
32. Mw. mr. drs. C.C. de Brauw	Vrije Universiteit Amsterdam, Vos en Vennoten advocaten
33. Dhr. D.B. van den Brink Msc.	Van den Brink, Ecologie & Milieu
34. Mw. M.E.A. Broekmeyer	Centrum Landschap, Alterra, WUR
35. Mw. mr. M.J.B. Bruggeman	Provincie Noord-Brabant
36. Mw. mr. C. Burgemeestre	Houthoff Buruma
37. Mw. drs. A. Burger	Omgevingsdienst West-Holland
38. Mw. mr. J. Caljé	Gemeente Utrecht
39. Dhr. mr. drs. R.R. Crince le Roy	Houthoff Buruma
40. Dhr. mr. J.W.O. Croockewit	Croockewit Advocatuur
41. Dhr. A.P.M. Croughs	Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
42. Mw. mr. Y.M. Denissen-Visscher	Saxion Hogeschool
43. Dhr. mr. J.E. Dijk	Verkerke & Vos Advocaten
44. Mw. mr. A.I. Doesburg	Vogelbescherming Nederland
45. Dhr. A.J.H. van der Donk	Rechtbank Den Bosch

46. Dhr. ing. H.W. Ebbers
47. Mw. mr. R.G.M. van Ekdom
48. Mw. C. Eringfeld
49. Dhr. mr. G.C.W. van der Feltz
50. Mw. prof. Mr. A.A. Freriks
51. Mw. mr. M.T.H. de Gaay Fortman
52. Mw. mr. drs. J.H. Geerdink
53. Mw. mr. R. Geerdink
54. Mw. E. Gerbens
55. Mw. H. Gerringa
56. Dhr. mr. A.A.J. de Gier
57. Dhr. mr. dr. K.J. de Graaf
58. Dhr. S.T. de Graaf Msc.
59. Mw. mr. A.A. de Groot
60. Mw. ing. E.de Groot
61. Mw. mr. F.C.M.A. de Groot
62. Mw. mr. K. Groote
63. Dhr. mr. T. Grundmeijer
64. Dhr. mr. B.A.A.J. Haagen
65. Dhr. mr. S. Haak
66. Mw. mr. ing. J.S. Haakmeester
67. Dhr. mr. L.D.H. Hamer
68. Dhr. mr. ir. S. Handgraaf
69. Dhr. mr. E. Hardenberg
70. Dhr. mr. M. van Harten
71. Mw. mr. L. Haver Droeze
72. Dhr. ing. F.H.J. Hebinck
73. Dhr. mr. K.J.T.M. Hehenkamp
74. Mw. mr. I.M. van der Heijden
75. Dhr. mr. P.C.M. Heinen
76. Dhr. mr. J.P. Hoegee
77. Mw. mr. J. Hofland
78. Mw. mr. S.E.A. van Holten
79. Mw. mr. C.M. van Hoorn
80. Mw. mr. Y. van Hoven
81. Mw. mr. Y.H.M. Huisman
82. Mw. mr. G.K.F. IJzerman-de Jonge
83. Mw. mr. drs. H.M. Israëls
84. Dhr. drs. G. Jansen
85. Dhr. mr. M.F. Jansen
86. Mw. mr. drs. A.E. Jansen
87. Mw. mr. B. Jongedijk-Eijsink
88. Mw. mr. A.H. Jonkhoff
89. Mw. mr. drs. M.M. Kaajan
90. Mw. E. Kampen
91. Mw. mr. A.L. van de Kamp-Zwep
92. Dhr. mr. W.H. Karreman
93. Mw. mr. drs. S.M. Kemper
- Rentmeesterskantoor Noordanus en partners
N.V. Nuon Energy
Provincie Flevoland, afd. Milieu en Water
Van der Feltz Advocaten
Advocatenkantoor A.A. Freriks B.V., Centrum voor
Omgevingsrecht en Beleid/NILOS, Universiteit Utrecht
Houthoff Buruma
Pels Rijcken & Droogleeuwer Fortuijn N.V.
Rijkswaterstaat
Waddenvereniging
St. Brabantse Milieufederatie
Universiteit Utrecht
Vakgroep Bestuursrecht en Bestuurskunde, RuG
Gemeente Nederlek
Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP
Omgevingsdienst West-Holland
Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Oost
Gemeente Utrecht
NautaDutilh N.V.
Boekel De Nerée N.V.
Haak Advocatuur
Janike Haakmeester Advocatuur B.V.
Hamer Weesing Bollekamp Advocaten
Colibri Advies BV
Kienhuis Hoving advocaten en notarissen
Van der Feltz Advocaten
Adviesbureau Haver Droeze
Dienst Vastgoed Defensie
Hehenkamp & Van Riessen advocaten
Van der Feltz advocaten
De Kempnaer Advocaten
Brunet advocaten
Hofland Milieu Consultancy
Min. EL&I, Directie JZ
Rijkswaterstaat
Van Hoven Juridisch Advies
Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Oost
Milieudienst Zuidoost Utrecht
Nauta Dutilh N.V.
Wetterskip Fryslân
Rijkswaterstaat Corporate Dienst
Gemeente Amsterdam Stadsdeel Oost
Jongedijk Advocatenkantoor
Verkerke & Vos Advocaten
Stibbe BV
Milieudienst Noord West Utrecht
PurpleBlue
Van Benthem & Keulen advocaten & notariaat
Omgevingsdienst West-Holland
94. Mw. mr. A.M. van Kessel
95. Dhr. mr. A.G. van Keulen
96. Dhr. drs. B. ter Keurs
97. Dhr. mr. dr. M. Klijnstra
98. Dhr. mr. M.J.A.H. Kling
99. Mw. mr. C.L. Knijff
100. Mw. mr. G. Kok
101. Dhr. mr. L. de Kok
102. Mw. M.M. van der Kooij Msc.
103. Dhr. mr. J.W.G. Kooistra
104. Dhr. ir. J.F.W. Koopmans
105. Mw. mr. S. de Kort
106. Mw. mr. ir. M.J. Kraak
107. Dhr. mr. M. Krijger
108. Dhr. mr. O. Kwast
109. Dhr. mr. T.E.P.A. Lam
110. Mw. mr. drs. M.C. Lammens
111. Mw. mr. J.J.R. Lautenbach
112. Mw. mr. B.E.A. van der Lecq-Meijssen
113. Dhr. mr. ir. J.A.M. van der Lee
114. Dhr. mr. S.D.M. de Leeuw
115. Mw. mr. drs. K.M. Lenssen
116. Dhr. mr. drs. S. Levelt
117. Mw. mr. L. Leyten
118. Mw. mr. M.B.W. Litjens
119. Mw. mr. M.G.J. Maas-Cooymans
120. Mw. mr. M.P.E. du Manoir-Schutte
121. Mw. mr. S. Maric
122. Mw. K.L. Markerink
123. Dhr. ing. I.T.G.M. Martens
124. Mw. mr. F. Minderhoud
125. Mw. mr. ing. M.K. de Naeije - de Bruin
126. Dhr. mr. J. Nijenhuis
127. Dhr. mr. J.A.E. Nijenhuis
128. Dhr. mr. H.P. Nijhoff
129. Mw. mr. drs. H. Nijman
130. Dhr. prof. mr. A.G.A. Nijmeijer
131. Dhr. mr. drs. J. van der Noord
132. Mw. mr. B. Noordhoek
133. Dhr. J.H.O. van Noppen
134. Mw. mr. drs. F. Onrust
135. Dhr. mr. drs. R. Onstenk
136. Dhr. ing. B.M. Oortwijn
137. Dhr. mr. L.W. Oost Lieveense
138. Mw. mr. E.L.M. van Oostrum
139. Mw. mr. D. Oostvogels
140. Dhr. mr. J.V. van Ophem
141. Mw. mr. C.W. Oudenaarden
142. Mw. E. Ouwehand
143. Dhr. mr. ing. A. Paalman
- Provincie Utrecht, afd. Handhaving
Cleton & Com
StAB
Lexence N.V. advocaten en notarissen
Gemeente Veere
Wieringa Advocaten
Agentschap NL
Greenberg Traurig LLP
student
Ministerie EL&I, Directie JZ
Adviesbureau Peutz en Associés B.V.
De Roever Milieuadviesing
Brunel Legal
Boogaard advocaten
AKD
Hekkelman Advocaten & Notarissen
Adviesbureau RBOI Rotterdam BV
NautaDutilh
DCMR Milieudienst Rijnmond, Cluster Energie en Klimaat
Hans van der Lee Advies
Milieudienst Zuid Oost Utrecht
OM, Functioneel Parket, Handhavingseenheid
Wieringa Advocaten
Milieuadviesdienst
Rein advocaten & adviseurs
Ploum Lodder Princen, Advocaten en Notarissen
Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Productschap Vis
Adviesbureau RBOI Rotterdam BV
LBP|SIGHT BV
Waterschap Rivierenland
Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
Rotshuizen Geense Advocaten
Ministerie van I&M
Stichting Advisering Bestuursrechtspraak
Holla Advocaten
Radboud Universiteit Nijmegen, Fac. der Rechtsgeleerdheid
Metafoor B.V.
ARCADIS Nederland BV
Omgevingsdienst West-Holland
Stibbe BV
Rijkswaterstaat
Combined Efforts Milieu- en Omgevingsadvies
Eigenaar Digitale Checklisten
Omgevingsdienst West-Holland
De Roever Milieuadviesing
Trip Advocaten & Notarissen
Van Benthem & Keulen advocaten & notariaat
Partij voor de Dieren
LTO Noord Advies BV

144. Mw. mr. I. Pater
145. Mw. A.A. Paulussen
146. Dhr. mr. P.J.G. Poels
147. Mw. mr. J.A. Ponsen
148. Mw. mr. J.J.M.A. Poppelaars
149. Mw. mr. N.A.M. Priems
150. Dhr. mr. M.G. Ramakers
151. Dhr. mr. T.J.A. Rammelt
152. Dhr. G.H.C.M. Renne
153. Mw. mr. drs. P. Rens
154. Mw. mr. ir. M.A.T.C.E. van Rens
155. Mw. prof. mr. H.F.M.W. van Rijswick
156. Mw. mr. M.A. Robesin
157. Mw. prof. mr. dr. M.M. Roggenkamp
158. Mw. mr. P.W.T.H. Rosendaal
159. Dhr. mr. A. van Rossem
160. Dhr. mr. drs. J. Rutteman
161. Dhr. mr. C.A.H. van de Sanden
162. Dhr. mr. drs. A.F. de Savornin Lohman
163. Mw. mr. P.M.L. Schilder Spel
164. Dhr. ing. J.W.F.M. Schippers Bsc.
165. Dhr. H.G.J. Scholts
166. Dhr. mr. ing. R.A.J. Schonis
167. Dhr. drs. J.F. Schuurman
168. Mw. C.M. Seip-Markensteijn
169. Dhr. mr. R.J. Sielcken
170. Mw. mr. E.T. Sillevs Smitt
171. Mw. mr. E.S.M.A. Simonetti-Tellings
172. Mw. mr. W. Slok
173. Mw. mr. P.C.M. Smit
174. Mw. mr. A. Soons-de Meester
175. Dhr. mr. dr. M.A.A. Soppe
176. Mw. mr. P.A.A. Sormani
177. Dhr. mr. drs. L.A.J. Spaans
178. Mw. mr. H.A.H. Stam
179. Mw. mr. T.P.J. Steenland-Mulder
180. Mw. mr. ing. A. Stoelwinder
181. Dhr. A.A.T. Stoffels
182. Dhr. mr. L.J.F.A. Stoffers
183. Dhr. mr. J.L. Stoop
184. Mw. mr. D.P. Struijk LL.M
185. Dhr. mr. J.C. Tebrugge
186. Mw. mr. J.J. Teeninga
187. Mw. mr. N. Teesing
188. Dhr. mr. M. Tekfaoui
189. Mw. mr. M.E. Terhorst
190. Dhr. mr. C.G.J.M. Termaat
191. Dhr. M.C.G. van Tilburg
192. Mw. mr. M. Tilstra
Gemeente Barneveld
Omgevingsdienst West-Holland
Brunet Advocaten
Milieudienst
Van den Biesen Boesveld Advocaten
Gemeente Texel
Attero BV.
Stichting de Noordzee
Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
Shanks Nederland B.V.
Milieu Juridisch Advies Van Rens
C. voor Omgevingsrecht en Beleid/ NILOS, Univ. Utrecht
Stichting Natuur en Milieu
Rijksuniversiteit Groningen
Provincie Gelderland, Dienst Milieu en Water
Nauta Dutilh N.V.
HABITAT, advocatenkantoor voor omgevingsrecht
AKD
Milieufederatie Noord-Holland
Van Benthem & Keulen advocaten & notariaat
Dienst Vastgoed Defensie
Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
RBOI-Groep
StAB
Productschap Vis
Rijkswaterstaat, Corporate Dienst
AKD
Avans Hogeschool
VEWIN Rijswijk
Bügel Hajema Adviseurs B.V.
Service Centrum Drechtsteden
Soppe Gundelach Witbreuk advocaten
Ministerie EL&I
Allen & Overy
Boekel De Nerée N.V.
Waterschap Rivierenland
Gemeente Tiel
Arvalis Juristen
Agentschap NL
Boels Zanders Advocaten
Gemeente Zaanstad
Cleton & Com
Agentschap NL, afd. Juridische Zaken
Vereniging voor Milieurecht
Milieudienst Zuid Oost Utrecht
Terhorst Juridisch Advies
Advocatenkantoor Van Mierlo
Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
Provincie Utrecht, afd. Handhaving
193. Dhr. mr. ing. A.P.J. Timmermans
194. Dhr. mr. drs. M.C. Tollerton
195. Mw. mr. A.M.C.C. Tubbing
196. Dhr. mr. drs. M. Uittenbosch
197. Mw. prof. mr. R. Uylenburg
198. Dhr. mr. A. ten Veen
199. Dhr. B.G.A. Velthausz
200. Mw. mr. M. Verbree
201. Mw. ing. M.E. Verbree MSc.
202. Dhr. J.S. Verheul
203. Dhr. mr.ir. H.C.A.M. Vermeulen
204. Mw. M.M. Verschuren
205. Mw. mr. M.H. Verweij
206. Mw. mr. M.T. Vesseur
207. Dhr. mr. X. Visscher
208. Dhr. mr. C. Visser
209. Mw. mr. dr. M.J.C. Visser
210. Mw. mr. P.C. van der Vlugt
211. Dhr. mr. H.W. de Vos
212. Dhr. mr. J.G. de Vries Robbé
213. Dhr. mr. B.J.W. Walraven
214. Mw. mr. drs. W. Warmerdam
215. Dhr. J.P. van de Water
216. Dhr. mr. H.P. Wiersema
217. Mw. mr. L.F. Wiggers-Rust
218. Mw. D. van de Wijnboom-Geboers
219. Mw. mr. ing. A. van der Wijst
220. Mw. A.W. de Wildt
221. Dhr. J.J.A.M. Wingens
222. Mw. mr. M.Y.C.L. de Wit
223. Mw. mr. drs. M. Woestenenk
224. Dhr. mr. F.J.M. Wolbers
225. Dhr. mr. J. Wols De Clercq
226. Mw. L.B.A. Wöltgens
227. Dhr. A. Wouda
228. Mw. mr. dr. J.M.I.J. Zijlmans B.Ed.
229. Dhr. mr. R.J.G. Bäcker
230. Dhr. mr. H.M. Dotinga LL.M
Timmermans Juridisch Advies
Ministerie EL&I, Directie JZ
Tubbing Milieu-advies
USG Juristen
Universiteit van Amsterdam/ACELS
Stibbe BV
Gemeente Oss, afd. PBWM
Verbree juridisch advies
Milieu adviesbureau Quo Vadit
Milieudienst Noord-West Utrecht
HCV Advies B.V.
Juricontent
Tata Steel Group Legal
Luchtverkeersleiding Nederland
Rensen Advocaten
Van Benthem & Keulen advocaten & notariaat
Advocaat te Amsterdam, Centrum voor Milieurecht, UvA
Rechtbank Alkmaar, sector bestuursrecht
Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Van der Feltz Advocaten
Boot Haeser Walraven advocaten
Ministerie van V&W
Nederlandse Aardolie Maatschappij BV
NautaDutilh N.V.
Gerechtshof Arnhem
Hoogheemraadschap van Schieland e/d Krimpenerwaard
Omgevingsdienst West-Holland
Milieudienst Noord-West Utrecht
Gemeente Oss
Straatman Koster advocaten
Woestenenk Legal, Blom en Partners Advocaten
Wolbers Omgeving & Recht Advocatuur BV
Advocaten Notarissen
Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Waddenvereniging
Rijkswaterstaat, Corporate Dienst
Loyens & Loeff N.V.
Vogelbescherming Nederland

Bestuur van de Vereniging voor Milieurecht

Mw. prof. mr. R. Uylenburg - voorzitter

Hoogleraar milieurecht, i.h.b. natuurbeschermingsrecht, Universiteit van Amsterdam, directeur Amsterdam Centre for Environmental Law and Sustainability (ACELS)

Mw. mr. drs. M.C. Lammens - vice-voorzitter

Consultant Adviesbureau RBOI Rotterdam

Mw. mr. dr. A.M.E. Veldkamp - secretaris

Senior juridisch adviseur, DHV

Mr. drs. J. Rutteman - penningmeester

Advocaat Habitat advocatenkantoor

Mw. mr. ing. M.K. de Naeije - de Bruin

Programmamanager, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Prof. mr. A.G.A. Nijmeijer

Hoogleraar bestuursrecht, i.h.b. omgevingsrecht, Radboud Universiteit Nijmegen

Mr. L.W. Oost Lievense

Eigenaar Digitale Checklisten

Mw. prof. mr. H.F.M.W. van Rijswick

Hoogleraar Europees en nationaal waterrecht, Universiteit Utrecht

Mw. mr. M.J.C. Visser

Advocaat te Amsterdam, Amsterdam Centre for Environmental Law and Sustainability (ACELS) (UvA)

Mr. H.W. de Vos

Coördinerend juridisch adviseur, Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Agenda VMR bijeenkomsten in 2012

Rechtsbescherming in het licht van recente ontwikkelingen in het bestuursprocesrecht en in het omgevingsrecht

Tijdens deze studiemiddag zal de heer prof. mr. B.J. Schueler (hoogleraar omgevingsrecht, Universiteit Utrecht) een inleiding houden over rechtsbescherming en de recente en toekomstige ontwikkelingen in het omgevingsrecht. De heer mr. G.A. van der Veen (AKD) bespreekt de recente ontwikkelingen in het bestuursprocesrecht. Twee referenten zullen op de inleidingen een reactie geven. De heer mr. drs. E. Alders (jurist omgevingsrecht bij de FME) en mw. mr. A.H. Jonkhoff (Vos & Vennoten Advocaten). Na deze inleidingen zal een plenaire discussie met de zaal plaatsvinden.

Datum: dinsdag 15 mei 2012

Tijd: 14.00 – 17.00 uur

Locatie: Domstad, Utrecht

Kosten: VMR leden gratis, niet- leden €85

Informatie en aanmelding: www.milieurecht.nl

De toekomst van het milieurecht: eenvoudig beter? Vereniging voor Milieurecht 30 jaar

Tijdens het **VMR Jubileumcongres** blijkt een aantal prominente sprekers terug en vooruit op de ontwikkelingen in het milieurecht. Daarbij staan vanzelfsprekend de plannen voor de Omgevingswet centraal. In vier workshops wordt op verschillende thema's betreffende de Omgevingswet nader ingegaan, maar ook de Wet natuurbescherming komt aan de orde. Op deze jubileumbijeenkomst zal ook voor de zesde maal de **Piet Gilhuis scriptie-prijs** worden uitgereikt. Als verrassing zal op deze dag aan alle leden een passend cadeau worden overhandigd.

Datum: donderdag 4 oktober 2012

Tijd: 13.30 – 18.30

Locatie: Naturalis, Leiden

Kosten: VMR leden gratis, niet-leden €150

Informatie en aanmelding: www.milieurecht.nl

VMR Jurisprudentiedatabase

In de **VMR Jurisprudentiedatabase** kunt u uitspraken en commentaren vinden van de leden van de werkgroep jurisprudentie en van andere milieujuristen. U kunt de **VMR Jurisprudentiedatabase** raadplegen via vmr.tekstentoelichting.nl. De database bevat meer dan 2500 uitspraken.

Leden van de vereniging krijgen toegang tot de **VMR Jurisprudentiedatabase** via het besloten deel van de website www.milieurecht.nl. Na aanmelding ontvangt u uw inloggegevens. U kunt na aanmelding ook uitspraken bekijken, toevoegen en becommentariëren.

Voor deze VMR Actualiteitendag heeft de werkgroep jurisprudentie een aantal uitspraken over de Wabo in een speciaal document bij elkaar gevoegd.

Wij nodigen u uit om tijdens de VMR Actualiteitendag de database te bekijken. Leden van de werkgroep jurisprudentie kunnen u laten zien welke mogelijkheden deze database heeft.

Werkgroep jurisprudentie: nieuwe leden gezocht!

De werkgroep jurisprudentie van de Vereniging voor Milieurecht werkt al sinds het bestaan van de vereniging aan het bestuderen en analyseren van milieujurisprudentie. Momenteel heeft de werkgroep 9 leden die vier keer per jaar bij elkaar komen om relevante jurisprudentie te bespreken en de ontwikkelingen binnen bepaalde thema's in kaart te brengen. Wilt u ook actief deelnemen aan deze werkgroep? U kunt zich aanmelden via info@milieurecht.nl.

Met dank aan:

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen

Over de VMR

De Vereniging voor Milieurecht (VMR) is een kennisnetwerk voor milieu- en natuurbeschermingsrecht. Leden zijn afkomstig uit verschillende geledingen zoals de advocatuur, de overheid, de rechterlijke macht en de wetenschap, het bedrijfsleven, natuur- en milieuorganisaties, adviesbureau en studenten.

De VMR organiseert regelmatig studiemiddagen over actuele ontwikkelingen in het milieu- en natuurbeschermingsrecht. Van deze bijeenkomsten verschijnt een verslag in boekvorm in de publicatiereeks van de VMR of in een vaktijdschrift. Eenmaal per jaar organiseert de VMR een VMR Actualiteitendag. Meer intensieve bestudering van onderwerpen vindt plaats in werkgroepen, zoals in de werkgroep jurisprudentie milieurecht en de werkgroep juridische bescherming van de biodiversiteit in de Noordzee. Eens per twee jaar reikt het bestuur de Piet Gilhuis scriptieprijs uit voor de beste milieurechtelijke scriptie. Leden van de VMR hebben toegang tot een online jurisprudentiedatabase, waarin ze uitspraken kunnen zoeken, toevoegen en becommentariëren.

Het verenigingsbureau

Het bureau van de vereniging is gevestigd in het centrum van Utrecht.

Bezoekadres: Drieharingstraat 25
3511 BH UTRECHT

Postadres: Postbus 522
3500 AM UTRECHT

Telefoon: 030-2312221
E-mail: info@milieurecht.nl
Website: www.milieurecht.nl